

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เราควรจะทำอย่างไร

กองศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ*

Uระเทศไทยกำลังเข้าสู่โหมดแห่งการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ได้มีการกำหนดเป้าหมาย เส้นทาง ตัวชี้วัด เพื่อการเปลี่ยนแปลงไว้ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งก็คือยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ภายใต้การเดินทางของประเทศให้ไปถึงเป้าหมาย โดยใช้เส้นทางดังกล่าวประเทศชาติต้องเผชิญกับแนวโน้มต่าง ๆ ในอนาคตที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ การเปลี่ยนผ่านและการแพร่กระจายของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง พลังแห่งการประมวลผล และโลกของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างประชากรโลก และเมื่อแนวโน้มดังกล่าวมาประสานเข้ากับสถานะความมั่นคงภายในประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานตามยุทธศาสตร์ชาติอย่างแน่นอน

* กองศึกษายุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้มีผลประกาศใช้บังคับแล้ว หลังจากที่เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อวันที่ ๑๓ ต.ค.๖๑ ที่ผ่านมา สำหรับยุทธศาสตร์ชาตินี้มีขึ้นเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยจะมีสภาพบังคับให้รัฐบาลชุดต่าง ๆ ต้องจัดทำนโยบายและงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตาม ยุทธศาสตร์ชาตินี้จึงมีความสำคัญมากในการกำหนดความเป็นไปของประเทศและเกี่ยวข้องกับทุกคนที่มีสัญชาติไทยด้วยความสำคัญดังกล่าว กองศึกษายุทธศาสตร์ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ จึงได้นำผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมโลกใน ๓๐ ปีข้างหน้า จากเอกสาร *Global Strategic Trends The Future Starts Today, 6th ed.* ของกระทรวงกลาโหมอังกฤษ มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาแนวโน้มภายนอกพร้อมกับการศึกษาปัจจัยภายในประเทศด้านต่าง ๆ อันเป็นทั้งแรงผลักดันและแรงต้านต่อการเดินทางประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ อย่างไรก็ตาม การไหลรวมหรือมาบรรจบกันของแนวโน้มต่าง ๆ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และตัดกันของแนวโน้มที่แตกต่างกันก่อให้เกิดผลกระทบเป็นทวีคูณและผลสัมฤทธิ์ที่ยากแก่การคาดการณ์ การไหลรวมดังกล่าวถูกขับเคลื่อนด้วยอัตราความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งกระทบต่อแนวโน้มด้านการเมือง ทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การมาบรรจบกันของแนวโน้มต่าง ๆ ประกอบไปด้วยความไม่แน่นอนซึ่งมีโอกาสเกิด **Strategic Shocks** และปัญหาที่ใหญ่โตมาก **Strategic Shocks** หรือเรียกว่าเหตุการณ์ “หงส์ดำ (Black Swan)” คือผลจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดไม่สามารถคาดการณ์ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น เหตุการณ์ 9/11 หรือผลที่ตามมาของจุดสังเกตที่เป็นอันตรายตามเส้นแนวโน้มซึ่งเดินทางมาถึงก่อนเวลาที่คาดการณ์ไว้ ปัญหาที่มีอยู่และความเข้าใจถึงความซับซ้อนผลกระทบอย่างมหาศาล เช่น คลื่นผู้อพยพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจจะไม่ได้รับการแก้ไขภายในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้การคาดการณ์และการพัฒนาตามปกติอาจพลิกผันเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันมีที่มาจาก การปฏิสัมพันธ์ของแนวโน้มต่าง ๆ จนเป็นเหตุให้เกิดการหยุดชะงักครั้งใหญ่ ศักยภาพในการหยุดชะงักเพิ่มขึ้นจากผลกระทบลำดับที่ ๒ และ ๓ ของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น อุเบอร์ไรเซชัน (Uberization) การบริการด้านโลจิสติกส์และการดูแลสุขภาพ ในท้ายที่สุดบทบาทที่เพิ่มขึ้นของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐและบุคคลที่มีอำนาจในกิจการภายในประเทศและต่างประเทศได้เพิ่มความยากในการจัดการกับความท้าทายต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในอนาคตที่กระทบต่อการนำพาประเทศชาติไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ต่อไป

แนวโน้มด้านยุทธศาสตร์ของโลก

ก่อนจัดทำยุทธศาสตร์ต้องมองภาพในอนาคตทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศให้ได้ก่อน โดยการตรวจสอบสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาแรงขับเคลื่อน (Driving Force) ซึ่งเป็นตัวผลักดันให้เกิดสถานการณ์ใหม่หรือตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเพื่อสามารถวางแผน ควบคุม และจัดการต่อแรงผลักดันเหล่านั้น การคาดการณ์แนวโน้มด้านยุทธศาสตร์โลกโดยพิจารณาการเคลื่อนไหวของโลกตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในมิติด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ

และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การบรรจบกันของแนวโน้มด้านการเมือง สังคม - เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี คือนิยามในบริบทด้านความมั่นคงของโลก ทำให้เกิดความสลับซับซ้อน ความไม่เป็นระเบียบและความไม่แน่นอนซึ่งกลักลับกายมาเป็นเรื่องใหม่ที่ปกติ ในทางตรงกันข้ามการผสมปนเปของแนวโน้มต่าง ๆ ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถแสดงให้เห็นสถานะปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในด้านต่างๆ ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อระบบภูมิอากาศ ก่อให้เกิดอุทกภัย ภัยแล้ง พายุ คลื่นความร้อน และฝนตกหนัก ซึ่งกลักลับกายทวีความรุนแรงมากขึ้นและมีความถี่สูงขึ้น การเกิดภัยธรรมชาติดังกล่าวย่อมสร้างความเสียหายให้แก่เส้นทางคมนาคมและการค้าที่รวมถึงจุด Chokepoints ที่สำคัญ ๆ และส่งผลกระทบต่อตลาดโลกและห่วงโซ่อุปทาน ความต้องการ

อาหารและน้ำจะเพิ่มขึ้น แต่การเพาะปลูกพืชบางชนิดไม่สามารถดำเนินการได้ และปัญหาการขาดแคลนน้ำจะรุนแรงมากขึ้น การบริหารจัดการน้ำที่ดีขึ้นและการปรับปรุงด้านการเกษตร (รวมถึงเทคโนโลยี) สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้แต่ต้องใช้การลงทุนและการดำเนินการ หากไม่ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่ข้อพิพาทและความขัดแย้งได้เช่นกัน ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ทำลายที่อยู่อาศัย

และวิถีชีวิตจนอาจนำไปสู่การอพยพที่เพิ่มขึ้นและความตึงเครียดเพิ่มขึ้น ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มขึ้นจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่หมู่เกาะในเขตร้อนชื้นและเมืองชายฝั่ง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา) แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การค้นหาแหล่งทรัพยากรใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุงรีไซเคิลและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน แต่ความต้องการพลังงานที่มากขึ้นและการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นอาจนำไปสู่ความขาดแคลนทรัพยากรและเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐ

การแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป การเกิดมลภาวะและการทำลายที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ นำไปสู่การลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างมากและเพิ่มความเสี่ยงที่ระบบนิเวศบางระบบจะพังทลายอย่างรวดเร็วด้วยการสูญเสียชีวิตสัตว์และพันธุ์พืชจำนวนมาก การจับปลาเขตร้อนมีแนวโน้มที่จะลดลง กระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งและอาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของโจรสลัด การกำกับดูแลของประชาคมโลก (ไซเบอร์สเปซ มหาสมุทร ภูมิภาคทั่วโลก และอวกาศ)

จะยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้พื้นที่ห้วงอวกาศซึ่งมีตัวแสดงเพิ่มมากขึ้น จนนำไปสู่ความแออัดและการแข่งขันกัน ชัดความสามารถที่ต้องใช้ห้วงอวกาศ เช่น ระบบนำทาง และการสื่อสาร กำลังเติบโตขึ้นพร้อมกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น เช่น อุบัติเหตุจากเศษขยะในอวกาศ หรือการกระทำอย่างมีเป้าหมายโดยตัวแสดงที่เป็นอันตราย

การพัฒนามนุษย์

ประชากรโลกคาดว่าจะเติบโตโดยประมาณ ๒.๑ พันล้านคน และภายในปี ๒๐๕๐ ประชากรโลกจะมากถึงประมาณ ๙.๘ พันล้านคน แต่จะเป็นการเติบโตแบบไม่สมดุลโดยประชากรในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะมีการเพิ่มอย่างรวดเร็วและเป็นยาวนาน ในขณะที่ยุโรปและเอเชียตะวันออก อัตราการเพิ่มประชากรจะหดตัวลง และกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า ๑ ใน ๔ มีอายุมากกว่า ๖๕ ปีขึ้นไป ลักษณะสังคมสูงอายุคล้ายจะเปลี่ยนแปลง ประชากรสูงอายุมิแนวโน้มที่จะเป็นผู้รักสงบมากขึ้น แต่ก็มักจะหัวโบราณมากขึ้น มีศักยภาพที่สามารถขัดขวางนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง ประชากรวัยสูงอายุต้องการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการ ทำให้งบประมาณของรัฐบาลถูกบีบรัด การส่งเสริมเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็ว ผู้คนจำนวนมากจำเป็นต้อง

อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของสแลมและอาชญากรรมที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงของมนุษย์จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการหนีความยากจน และความสามารถเข้าถึงการศึกษาและการบริการด้านสุขภาพ ประกอบกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าจนทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคติดต่อมีแนวโน้มลดลง จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ เช่น โรคอ้วน สมองเสียม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่การแก้ไขยีนและการบำบัดด้วยยีนได้พัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าด้านเวชศาสตร์อย่างน่าประหลาด อย่างไรก็ตามความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดทั่วโลกยังคงอยู่ต่อไป เช่นเดียวกับความชุกของเชื้อแบคทีเรียที่ทนต่อยาปฏิชีวนะ

ความสามารถของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างไม่จำกัด สามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ และดำรงความสัมพันธ์กับบุคคลนอกพื้นที่ได้ ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศกำลังพัฒนาและการเพิ่มจำนวนประชากรในประเทศที่พัฒนาแล้ว (และบางประเทศกำลังพัฒนา) จะมีอิสระในการเลือกเพศของตน การหย่าร้างเป็นเรื่องธรรมดาเช่นเดียวกับครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เดียว ปัจเจกนิยมและการเพิ่มความสามารถมนุษย์เหมือนจะเป็นการเติมเต็มของมนุษย์ การพัฒนาคือวิธีการที่แต่ละบุคคลและสังคมปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวและมีอิทธิพลต่อสิ่งรอบตัว แต่ผลของการพัฒนาได้ทำให้เกิดสังคมที่กระจุกกระจายมากขึ้นพร้อมกับการเพิ่มขึ้นของประชานิยม นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำยิ่งเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว คนร่ำรวยก็ยิ่งรวยมากขึ้น

ชนชั้นกลางและระดับล่างจะมองเห็นว่าเศรษฐกิจเติบโตได้ช้าลง ในหลายประเทศพบว่ามีความแตกต่างมากขึ้นระหว่างคนที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยมกับผู้ที่มิชอบแบบดั้งเดิม รวมถึงความรู้สึกชาตินิยม ความไม่อดทน และความเกลียดชังต่อผู้อพยพกำลังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบสัญญาณว่ารัฐบาลหลายประเทศมีความเป็นเผด็จการมากขึ้น ผลกระทบจาก “Echo Chamber” ของสื่อสังคมออนไลน์ อาจทำให้เกิดการแบ่งแยกกันภายในสังคมซึ่งอาจเป็นช่องทางให้ตัวแสดงภายนอกใช้แสวงประโยชน์ทางด้านประชากรศาสตร์ ผู้นับถือศาสนาหลัก ๆ จะเพิ่มจำนวนขึ้นแม้ว่าพวกเขาจะมีอิทธิพลน้อยลงก็ตาม อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ที่ค้นหาที่พึ่งทางจิตวิญญาณแบบออนไลน์ได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่าจำนวนของผู้ที่อาจถูกเป็นเป้าหมายสำหรับกลุ่มหัวรุนแรงทางศาสนาสามารถเพิ่มขึ้นเช่นกัน

เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และข้อมูลข่าวสาร

การรวมกันของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ที่เรียกว่า Emerging 7 หรือ E7 (บราซิล, จีน, อินเดีย, อินโดนีเซีย, เม็กซิโก, รัสเซีย และตุรกี) มีแนวโน้มที่จะมีขนาดใหญ่กว่า กลุ่มจีเจ็ด (G7) (แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐฯ) ขณะที่ศูนย์กลางอำนาจทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไปทางทิศตะวันออก เอเชียจะกลายเป็นศูนย์กลางที่สำคัญมากขึ้นทั้งการพาณิชย์และการเงินรวมถึงการบัญชี ประกันภัย และกฎหมายการค้า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะลดกำลังทางเศรษฐกิจและพลังอำนาจอ่อน (Soft Power) ของตะวันตก ความสามารถด้านการค้าระหว่างประเทศและสถาบันการเงินทำให้เชื่อมั่นว่าการค้าระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพและข้อตกลงระหว่างประเทศ

เพื่อลดข้อจำกัดทางการค้าภายในประเทศเป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง การค้าแบบดิจิทัลจะเติบโตและอาจกลายเป็นรูปแบบการค้าที่โดดเด่นภายในปี ๒๐๕๐ เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างมากและค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ความไม่เท่าเทียมกันอาจเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วการเติบโตอาจยังคงอยู่ในระดับต่ำนำไปสู่ค่าจ้างต่ำ เกิดความไม่พอใจ ความแบ่งฝ่าย

ทางสังคมและความขัดแย้งภายใน ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำจะจำกัดการใช้จ่ายของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณด้านสวัสดิการจนเป็นเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น ยุทธศาสตร์ทางทหารรุ่นใหม่ ๆ จะมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นจนไม่สามารถจัดทำได้ ดังนั้นการแทรกแซงทางทหารอาจมีค่าใช้จ่ายสูงเกินไปสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว ระดับหนี้ที่สูงในหลายประเทศที่พัฒนาแล้วเมื่อรวมกับการใช้จ่ายของภาคการเงินในหลาย ๆ กรณีด้วยแล้วมีขนาดใหญ่กว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแห่งชาติ (GDP) ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วมีความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินได้ในอนาคต

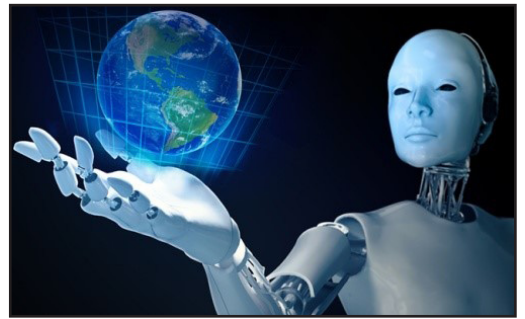
การปรับปรุงอุปกรณ์ตรวจจับ (Sensors) การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจ และการกระตุ้น (การเคลื่อนไหวทางกล) จะขับเคลื่อนระบบอัตโนมัติของอุตสาหกรรม อุปกรณ์ตรวจจับจะช่วยให้การทำงานทุกอย่างในโรงงานถูกติดตามและควบคุม ทำให้ผลิตชิ้นงานได้อย่างแม่นยำในสถานะที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน มลพิษและปรับปรุงการผลิต เครื่องกลไกมีขนาดเล็กลง มีกำลังและประสิทธิภาพมากขึ้น มีการทำงานที่แม่นยำทำให้สามารถดำเนินการผ่าตัดทางจุลศัลยกรรม การใช้เทคโนโลยีเช่นโปรแกรม

ที่ช่วยในการออกแบบและการพิมพ์ลักษณะ ๓ มิติ จะช่วยลดเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อย่างมาก และสามารถปรับแต่งผลิตภัณฑ์ให้เหมาะกับลูกค้าแต่ละรายได้ ความเร็วของการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการทำงานในปัจจุบันไปสู่จุดที่เครื่องจักรมีบทบาทมากขึ้นอาจเป็นสิ่งสำคัญ การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่และการสูญเสียวิถีชีวิตในการทำมาหากินของคนจำนวนมาก การเปลี่ยนผ่านต้องใช้เวลาหลายทศวรรษ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกที่เป็นระบบอัตโนมัติมากขึ้น (เทียบได้กับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔) เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่หลอมรวมกันของโลกทางกายภาพ ดิจิตอล และชีวภาพ ส่งผลกระทบต่อกฎเกณฑ์ เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเร็วกว่าการเปลี่ยนผ่านที่เกิดก่อนหน้านี้ สิ่งเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความเสี่ยงให้เกิดความวุ่นวายทางสังคม ความคับข้องใจและการประท้วงอย่างรุนแรงโดยผู้ด้อยโอกาส การคมนาคมขนส่งจะมีราคาถูกลง รวดเร็วมากขึ้น และปราศจากมลภาวะอันเนื่องมาจากการพัฒนาประสิทธิภาพของเชื้อเพลิงและความนิยมใช้ยานพาหนะไฟฟ้าที่มีมากขึ้น

ในปี ๒๐๕๐ แทบทุกคนมีแนวโน้มที่จะสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือและข้อมูลที่ไม่มีขีดจำกัด ปริมาณข้อมูลและพลังการประมวลผลจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก และการคำนวณแบบควอนตัมอาจเกิดขึ้นได้ การปรับปรุงเหล่านี้จะช่วยเร่งการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ซึ่งจะใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น และนำไปสู่การปรับปรุงกำลังการผลิตและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล

แต่มีผลกระทบคืองานมีความยุ่งยากสูง การก้าวสู่โลกดิจิทัลคือการเปลี่ยนแปลงมูลฐานของวิธีการที่ผู้คนใช้ปฏิสัมพันธ์กันและการเปลี่ยนคุณค่าทางกายภาพของสินค้าไปสู่พิมพ์เขียวและพื้นฐานการออกแบบ เนื่องจากจำนวนคนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่กับกิจกรรมในโลกไซเบอร์มากขึ้น ทำให้ข้อมูลข่าวสารกลายเป็นศูนย์กลางของมนุษย์และความขัดแย้งมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารจะถูกใช้ในการโจมตีทางไซเบอร์และการแพร่กระจายข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จะบั่นทอนความน่าเชื่อถือของสถาบัน สร้างความไม่แน่นอนเต็มใจความไม่พอใจ หากปราศจากกฎระเบียบและการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ไซเบอร์สเปซและสื่อสังคมออนไลน์จะถูกใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องจากอาชญากรและตัวแสดงอื่น ๆ ที่ร้าย ๆ

ระบบการปกครองและกฎหมาย

พลังทางเศรษฐกิจของเอเชียเพิ่มสูงขึ้น อำนาจทางการเมืองของจีนจะมากขึ้น จีนมีศักยภาพที่จะเป็นคู่แข่งของสหรัฐฯ ในขณะที่รัสเซียและยุโรปมีแนวโน้มที่จะยังคงเป็นตัวแสดงทางการเมือง

ที่สำคัญและอิทธิพลของยุโรปดูเหมือนจะลดลง คำถามสำคัญคือ สถาบัน กลไก ระบบระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถที่จะปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสมดุลของอำนาจหรือไม่ ถ้าหากกลไกที่อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถเข้ากับการเปลี่ยนแปลงสมดุลของอำนาจผลที่ตามมาคือความล้มเหลวของระบบ ทำให้เกิดข้อพิพาทที่ยากจะแก้ไขส่งผลให้ปัญหาขยายตัวและนำมาซึ่งความขัดแย้ง เมื่ออำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศมีการกระจายตัวและแข่งขันกันมากขึ้นจนยากที่จะยุติ

ด้วยสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องระหว่างประเทศ ดังนั้นการไม่ปฏิบัติตามและการลิดรอนกฎหมายระหว่างประเทศ จึงมีแนวโน้มสูงขึ้น การถ่ายเทอำนาจระหว่างรัฐเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการแพร่กระจายอำนาจภายในรัฐ เพราะรัฐได้เผชิญกับปัญหาที่รัฐไม่สามารถแก้ไขได้ตามลำพังมากขึ้น ความท้าทายเช่นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการก่อการร้ายระหว่างประเทศต้องการความร่วมมือในระดับสากล รวมไปถึงความร่วมมือกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น องค์กรขนาดใหญ่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย อำนาจทางเศรษฐกิจ ประชากรศาสตร์และการเมืองของเมืองสำคัญหลาย ๆ เมือง (และบางภูมิภาค) มีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเมื่อเทียบกับรัฐและนำมาสู่การเรียกร้องให้มีการมอบอำนาจการปกครองหรืออย่างน้อยที่สุดมีการผ่อนปรน ภายในปี ๒๐๕๐ การปกครองภายในของบางประเทศอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบในปัจจุบัน บริษัทข้ามชาติบางบริษัทจะมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีอำนาจมากขึ้น อันเนื่องมาจากรัฐต้องพึ่งพาการให้บริการที่สำคัญ ในขณะที่บางบริษัทจะใช้อำนาจของตนในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์จากรัฐ อำนาจอธิปไตยของรัฐจึงมีแนวโน้มที่จะถูกกัดเซาะส่งผลให้การปกครองมีความซับซ้อนและเป็นระบบผสมผสานมากขึ้น

ความสามารถของรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้รัฐบาลสามารถขึ้นภาษีและให้บริการเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการดูแลความสงบของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งน่าจะช่วยให้สังคมปลอดภัยขึ้น แต่ความเสี่ยงจากการถูกกดดันจะเพิ่มขึ้นเพราะอาชญากรจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทำให้อาชญากรรมทางไซเบอร์กลับกลายเป็นภัยอันตรายมากขึ้นเช่นกัน สัดส่วนของประชาชนที่ยากจนอย่างแท้จริงมีแนวโน้มที่จะลดลง และแทบทุกคนมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น การให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น ทำให้เกิดข้อเรียกร้องจากรัฐบาลของตนมากขึ้น แต่ในขณะที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้คนส่วนใหญ่ต้องปรับตัว ดังนั้นความรู้สึกพึงพอใจอาจไม่เกิดขึ้น แต่ความคับข้องใจ ความเป็นชาตินิยม ความไม่อดทนต่อความแตกต่างทางศาสนาและความเกลียดชังต่อผู้อพยพจะเพิ่มขึ้น และหากระบบอัตโนมัติต่าง ๆ ทำให้เกิดการว่างงานอย่างกว้างขวางด้วยแล้ว ความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลจะทวีขึ้น

ความขัดแย้งและความมั่นคง

ระเบียบโลกกำลังเปลี่ยนแปลง บรรทัดฐานและสถาบันต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันกำลังถูกท้าทาย ถ้าสถาบันที่มีอยู่ล้มเหลวในการปรับตัว หัวเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะตามมา เพราะสมดุลแห่งอำนาจได้เลื่อนจากตะวันตกไปตะวันออก ตัวแสดงอื่น ๆ จะแสดงบทบาทรุนแรงมากขึ้นและต้อตั้งมากขึ้น ในขณะที่สงครามระหว่างรัฐมีความเสี่ยงลดลง ความขัดแย้งระดับย่อย ๆ จะกลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้น ความขัดแย้งภายในรัฐและความขัดแย้งกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ความไม่เท่าเทียมและความรู้สึกไม่เป็นธรรม ความไม่อดทนต่อผู้ต่างศาสนา ความเป็นชาตินิยม และความไม่ยอมรับผู้อพยพกำลังเพิ่มขึ้นและสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่อุดมการณ์ที่รุนแรง ความไม่มีเสถียรภาพในตะวันออกกลางและเอเชียใต้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการขยายกิจกรรมของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง ตัวแสดงบางตัวจะแสวงประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ ผู้ที่ได้รับความคับแค้นใจอื่น ๆ

จะใช้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงโฆษณาชวนเชื่อเพื่อบั่นทอนความเชื่อมั่นรัฐบาล และกระตุ้นความขัดแย้ง ช่องว่างระหว่างสงครามกับความสงบเริ่มแคบลง ตัวแสดงจะใช้สงครามลูกผสม (Hybrid Warfare) มากขึ้น นอกเหนือจากการใช้กำลังทหาร กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการเปิดพื้นที่ความขัดแย้งใหม่ รวมถึงไซเบอร์สเปซ

เทคโนโลยีโลกเสมือนก้าวสู่โลกความเป็นจริง (Augmented and Virtual Reality) กฎเกณฑ์นานาชาติไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อรับมือกับสิ่งท้าทายเหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ กฎเกณฑ์การควบคุมอาวุธอยู่ภายใต้ความกดดันเพื่อพยายามที่จะไล่ตามสิ่งท้าทายใหม่ ๆ เช่น ไซเบอร์อาวุธแฝงพลังงาน อาวุธไฮเปอร์โซนิก และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในความขัดแย้ง

มหาสมุทร ภูมิภาคขั้วโลก และอวกาศ ได้ปรากฏว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นจุดที่มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น และอาจเปลี่ยนเป็นความขัดแย้งเพราะรัฐต่างแข่งขันกันสร้างอิทธิพลและแย่งทรัพยากร ไซเบอร์สเปซได้กลายเป็นสมรภูมิและพื้นที่ที่คนส่วนมากใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมและอาจกลายเป็นพื้นที่สำคัญในอนาคต ขณะที่ในอนาคตรัฐยังคงเป็นจุดศูนย์กลางของตัวแสดงในความขัดแย้ง แต่องค์กรที่มีความคิดสุดโต่งรุนแรง ตัวแสดงที่ไม่ปกติและบริษัทรักษาความปลอดภัยเอกชนมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทเพิ่มขึ้น รัฐจะต้องทำงานร่วมกับตัวแสดงที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทด้านเทคโนโลยี ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีได้มีประสิทธิภาพมากกว่าจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบเหนือคู่แข่ง จำนวนรัฐที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นและมีการลงทุนในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ทางยุทธวิธีเพิ่มขึ้น ทำให้ความเสี่ยงในการนำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้เพิ่มขึ้น ระบบอาวุธ เช่น Rail Guns อาวุธประเภทแฝงพลังงาน และอาวุธปล่อยนำวิถีความเร็วเหนือเสียง ทำให้ผู้ครอบครองสามารถใช้โจมตีได้อย่างรวดเร็วทุกที่ในโลกเพราะเครื่องจักรและปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถมากขึ้น จึงทำให้สิ่งเหล่านี้มีบทบาทเพิ่มขึ้นในความขัดแย้งและการต่อสู้ เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามลักษณะของความขัดแย้งและบางครั้งการเปลี่ยนแปลงก็เป็นลักษณะโดยธรรมชาติของเทคโนโลยี

สภาวะแวดล้อมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของโลกย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้โลกเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนมากขึ้น

ขึ้น สภาวะแวดล้อมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคตจะยังคงอยู่ท่ามกลางการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ รวมถึงความเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่หนาแน่นที่สุดในโลก ทำให้การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดูเหมือนจะรุนแรงขึ้น เศรษฐกิจในภูมิภาคนี้เติบโตเร็วที่สุดในโลก รวมทั้งการลงทุนจากต่างประเทศในอนาคต

จะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจในภูมิภาค การทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นแรงต้านความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่มาตรฐานภาครัฐสามารถช่วยปรับปรุงการทำงานของรัฐบาล บางรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีความเป็นเผด็จการมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกระทบต่อฤดูลมมรสุม และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นนำไปสู่การเกิดน้ำท่วม การเพาะปลูกไม่ได้ผลและความขาดแคลนน้ำ ความยากจนอย่างแท้จริงอาจถูกกำจัดออกไปแต่ความไม่เท่าเทียมจะคงอยู่ แม้ว่าหลายทศวรรษที่ผ่านมาภูมิภาคนี้ จะมีความสงบภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่สลับซับซ้อนด้วยชนวนต่าง ๆ ที่รวมถึงข้อพิพาท ในทะเลจีนใต้ที่เสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งและนำมาซึ่งการใช้จ่ายงบประมาณด้านการป้องกันประเทศ ที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม สภาวะแวดล้อมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคตสามารถจำแนกออกเป็น ด้านต่าง ๆ ดังนี้

สิ่งแวดล้อม

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยในแต่ละปีรวมถึงปริมาณฝนยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การผลิตอาหารยังคงขึ้นอยู่กับฝนที่ตกตามฤดูลมมรสุม ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่กระทบต่อฤดูลมมรสุมย่อมกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นและการแทรกซึมเข้ามาของน้ำทะเลตามพื้นที่ชายฝั่งย่อมกระทบต่อพื้นที่ที่ทำกรเพาะปลูก มีการคาดการณ์ว่าประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ เช่น เวียดนาม ภายในปี ๒๐๕๐ อาจต้องเป็นผู้นำเข้าข้าวเนื่องจากพื้นที่ชายฝั่งถูกน้ำทะเลเข้าท่วม ประเทศที่ยากจนที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แทบจะไม่สามารถปรับตัวได้ ผลที่ตามมาคือการถูกโจมตีจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกที่รุนแรงกว่า

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชากร ๖๔๙ ล้านคน คิดเป็น ๑๔ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก และ ๘.๔ เปอร์เซ็นต์ของประชากรในเอเชีย ภายในปี ๒๐๕๐ จะมีประชากร ๗๙๗ ล้านคน แม้ว่าจำนวนประชากรมากขึ้นแต่อัตราการเกิดกลับลดลงอย่างต่อเนื่อง ภายในปี ๒๐๕๐ อัตราการเกิดจะอยู่ที่เด็ก ๒.๑ คนต่อสตรี ๑ คน ภายในปี ๒๐๒๕ อัตราการเพิ่มประชากรของไทยจะลดลงและในส่วนของประเทศ สิงคโปร์จะลดลงภายในปี ๒๐๔๕ อัตราการเกิดที่ลดลงและอายุขัยที่ยาวนานขึ้นหมายถึงช่วงอายุของประชากรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะนำไปสู่อัตราการภาวะการพึ่งพาที่เป็นปัญหามากขึ้น (สัดส่วนของเด็กและผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับคนในวัยทำงาน) โครงสร้างทางสังคม การเงิน และการเมืองจะต้องมีการดำเนินการและมีการจัดการทรัพยากรทั่วทั้งภูมิภาค มิฉะนั้น ผู้สูงอายุจำนวนมากจะมีความเสี่ยงต่อความยากจน

ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา ระดับความยากจนทั่วทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลดลงอย่างมาก จำนวนคนที่มีค่าครองชีพน้อยกว่า ๒ ดอลลาร์ต่อวัน ลดลง

มากเช่นกันในสิงคโปร์และบรูไนไม่มีความยากจน สำหรับไทยและมาเลเซียมีอัตราความยากจนต่ำกว่า ๕ เปอร์เซ็นต์ ส่วนประเทศที่เหลือมีอัตราสูงกว่า ๔๐ เปอร์เซ็นต์ แม้ว่าระดับความยากจนจะลดลง แต่ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเมืองและชนบทในแต่ละประเทศกลับเพิ่มมากขึ้น การอพยพย้ายถิ่นฐาน

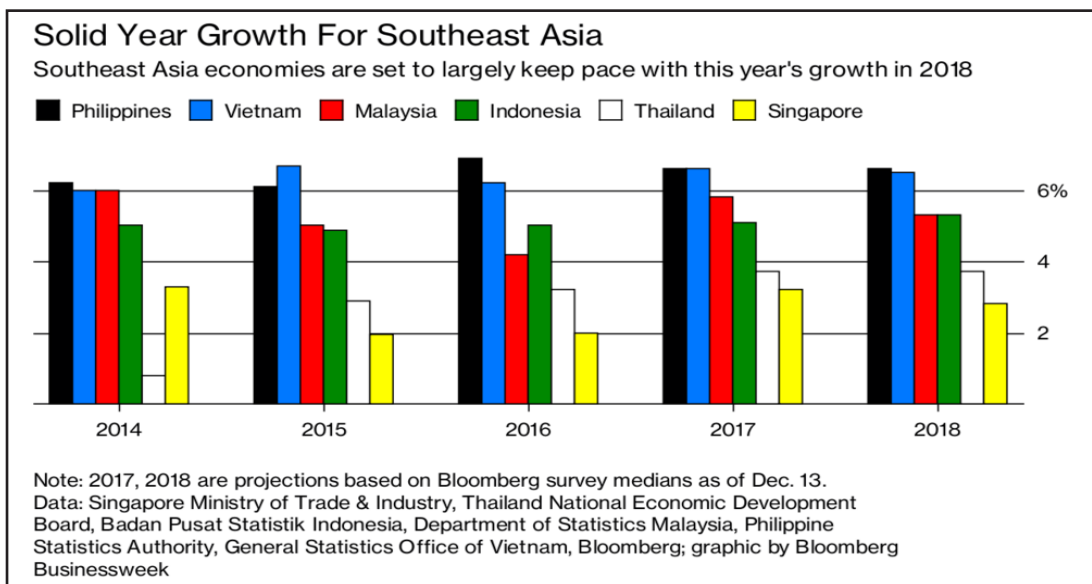
เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจบั่นทอนความก้าวหน้าในการแก้ปัญหาความยากจน ในช่วง ๓๐ ปีข้างหน้า จะมีประเทศในภูมิภาคที่มีอัตราการอพยพสูง แต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงรักษาอัตราการโยกย้ายถิ่นฐานให้สอดคล้องกับแนวโน้มของอัตราการย้ายถิ่นฐานของเอเชีย และด้วยจำนวนประชากรที่เข้ามาอาศัยในเมืองมากขึ้น ทำให้ความขาดแคลนการบริการขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นและจำนวนตำรวจที่ไม่เพียงพอจนอาจนำไปสู่สภาวะแวดล้อมที่กลุ่มก่อการร้ายและอาชญากรรมเฟื่องฟู

มาตรฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคมีความแตกต่างกัน สิงคโปร์และบรูไนมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับที่สูงมาก ไทยและมาเลเซียอยู่ในระดับสูง ประเทศที่เหลืออยู่ในระดับกลาง แต่ละประเทศมีมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ก็มีแนวโน้มของการพัฒนาการศึกษาเป็นบวก ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ดิมอร์เลสเต เวียดนาม ไทย และมาเลเซีย ได้เพิ่มการลงทุนในด้านการศึกษาซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ ทุกประเทศยอมรับคุณค่าของการลงทุน การพัฒนาทักษะด้านเทคนิคมุ่งถ่ายไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัลมากขึ้น แต่ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสร้างสรรค์ยังคงต่ำกว่าที่เป็นจริง

ตัวชี้วัดด้านสุขภาพที่สำคัญของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ปรับปรุงตลอดทศวรรษที่ผ่านมา โดยอายุคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๑๙๕๐ เพราะจำนวนประชากรสูงวัยและการเกิดโรคไม่ติดต่อ เช่น มะเร็ง เบาหวาน มีอัตราสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาพอากาศอาจนำมาสู่การระบาดของโรคติดต่อมากขึ้นโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอุณหภูมิที่สูงขึ้นและปริมาณฝนที่มากขึ้น แม้ว่าจะประเมินด้านการศึกษาและสุขภาพประชาชนยังคงต่ำแต่มีแนวโน้มในอนาคตที่งบประมาณดังกล่าวจะเพิ่มมากขึ้น คุณภาพในการดูแลสุขภาพและข้อกำหนดต่าง ๆ ยังคงมีความแตกต่างอย่างมากในแต่ละประเทศ จนอาจนำไปสู่แรงกดดันที่เพิ่มขึ้นต่อรัฐบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

เศรษฐกิจ

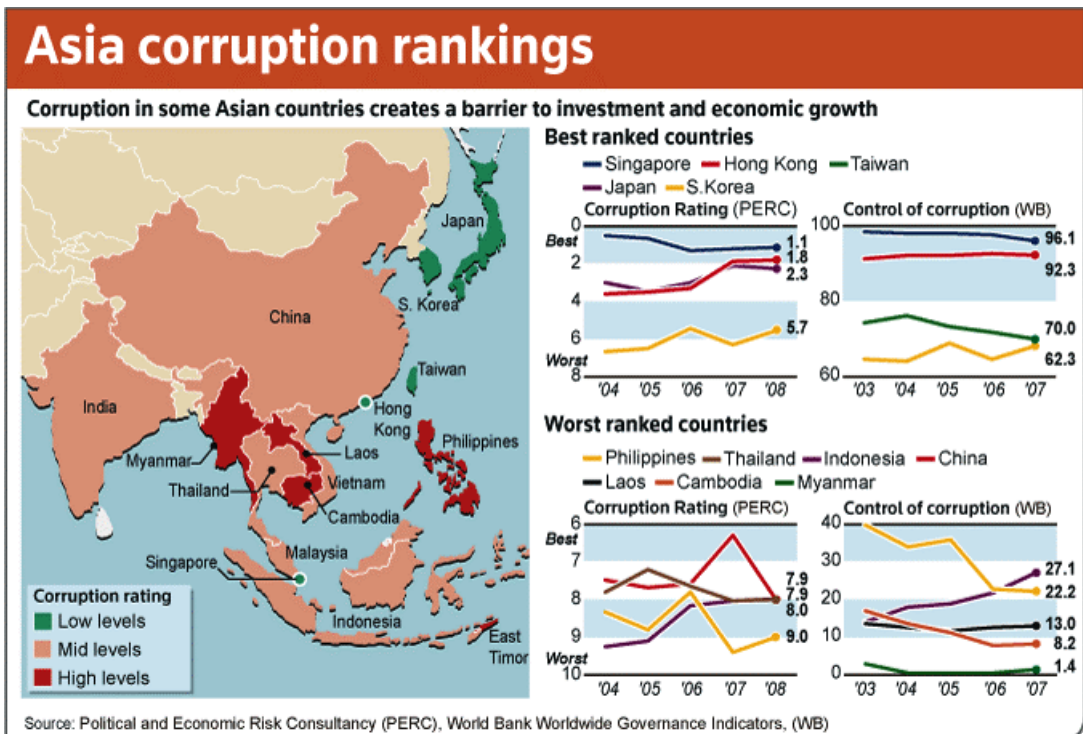
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจีดีพีเกือบ ๓ ล้านล้านดอลลาร์ เวียดนามเป็นประเทศที่เศรษฐกิจเติบโตเร็วที่สุดใน ๓๐ ปีข้างหน้า โดยมีจีดีพีเติบโตเฉลี่ยต่อปี ๕ เปอร์เซ็นต์ ตามด้วยฟิลิปปินส์ ๔.๓ เปอร์เซ็นต์ อินโดนีเซีย ๓.๗ เปอร์เซ็นต์ มาเลเซีย ๓.๕ เปอร์เซ็นต์ และไทย ๒.๖ เปอร์เซ็นต์ เศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น (กระตุ้นความต้องการและการลงทุน) และการบูรณาการด้านเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มการผลิต อย่างไรก็ตาม หากภูมิภาคนี้ตระหนักถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ ภาครัฐจะต้องดำเนินการปฏิรูปทางการเงินและการเสริมสร้างสถาบันทางการค้าอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการลงทุนด้านการศึกษา

การค้าและการบริการในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตอย่างรวดเร็วมาตั้งแต่ปี ๒๐๐๐ แม้ว่าประเทศส่วนใหญ่จะเป็นประเทศกำลังพัฒนา (ยกเว้นสิงคโปร์และบรูไน) และอาจไม่สามารถจัดหาโครงสร้างพื้นฐานใหม่เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองได้อย่างรวดเร็ว แต่กระนั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือจุดหมายที่สำคัญของการลงทุนจากต่างชาติ ในปี ๒๐๑๖ มีเงินมาลงทุน ๑๖ เพอร์เซ็นต์ของเม็ดเงินการลงทุนทั่วโลก โดยเฉพาะจีนกำลังลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในโครงการ Belt and Road ซึ่งจะช่วยให้การค้าในภูมิภาคสะดวกขึ้น อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอาจเป็นปัญหาเนื่องจากกระแสเงินทุนมีความผันผวนและมีแนวโน้มที่จะยังคงผันผวนต่อไป เว้นแต่จะมีการแก้ปัญหาอุปสรรคในการลงทุน

ระบบการปกครอง

ปัจจุบันประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบไปด้วยประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ยังบกพร่อง ๕ ประเทศ ประชาธิปไตยไม่เต็มใบ ๓ ประเทศ เผด็จการ ๒ ประเทศ และราชาธิปไตยแบบสัมบูรณ ๑ ประเทศ ตลอดในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีการปฏิรูปประชาธิปไตยหลายครั้ง แต่แนวโน้มเช่นนี้อาจไม่เป็นดังที่คาดหวัง เนื่องจากมีกรณีการปราบปรามผู้ที่มีความเห็นต่างเพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้ ในขณะที่พลเรือนพยายามที่จะลุกขึ้นจากฐานอำนาจของทหารประกอบกับความขัดแย้งระหว่างศาสนากับแรงผลักดันของโลกเป็นเหตุทำให้ประชาธิปไตยในภูมิภาคนี้ยากที่เบ่งบาน ถ้าหากไม่มีการลดทอนปัญหา อาจทำให้บางประเทศในภูมิภาคมีความเป็นเผด็จการมากขึ้น ในอนาคตการทุจริตคอร์ปชั่นเป็นสิ่งที่เกิดประจำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการประมาณการเป็นมูลค่าประมาณ ๑ เพอร์เซ็นต์ของศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละปี ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีดัชนีการทุจริตคอร์ปชั่นในอันดับสูง องค์การสหประชาชาติกลายเป็นเครื่องมือสร้างความมั่งคั่งส่วนบุคคล องค์การต่อต้านคอร์ปชั่นมักจะถูกรีดลอนโดยนักการเมืองผู้มีอำนาจ โดยที่นักเคลื่อนไหวต่อต้านการคอร์ปชั่นมีความเสี่ยงจากการถูกทำร้ายและคุมขังมากขึ้น จึงเป็นไปได้ว่าภายในปี ๒๐๕๐ การปราบคอร์ปชั่นจะได้รับแรงผลักดันอย่างมหาศาล ซึ่งหมายความว่า การทุจริตอาจเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตตามศักยภาพในภูมิภาคและการทุจริตมีอิทธิพลมากขึ้น

ภูมิศาสตร์การเมือง

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ได้จัดทำกรอบการทำงานเพื่อการบริหารจัดการในระดับภูมิภาค ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมื่อปี ๑๙๖๗ ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมมือกับภูมิภาคในแถบอินโด - แปซิฟิก และทำให้ประเทศสมาชิกมีความเข้มแข็งในการเจรจาต่อรองโดยรวม เวทีดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จแต่ก็ถูกวิจารณ์ในเรื่องความเด็ดขาดซึ่งอาจนำไปสู่ความล้าสมัยในอนาคต อาเซียนมีพื้นฐานมาจากการมีผู้แทนที่สมดุลง่ายในองค์กร อย่างไรก็ตามอินโดนีเซียอาจถูกผลักดันให้มีบทบาทเป็นผู้นำสอดคล้องกับความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตของอินโดนีเซียและอาจทำให้เกิดภาวะผู้นำที่เป็นเอกภาพหรือแตกแยกขององค์กร

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญระดับโลกเพราะเส้นทางการค้าโลกต้องผ่านจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญภายในน่านน้ำภูมิภาคนี้ มหาอำนาจในอินโด - แปซิฟิก เช่น สหรัฐฯ จีน และอินเดีย กำลังหาช่องทางสร้างอิทธิพลในภูมิภาคนี้ คาดการณ์ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับหุ้นส่วนจากนอกภูมิภาค เช่น สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรปมากขึ้น แม้ว่าปัญหาภายในของอาเซียนจะนำไปสู่การยุบตัวหรือการถูกเบียดคกขอบ แต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะยังคงมีบทบาทสำคัญต่อความสมดุลด้านอำนาจในอินโด - แปซิฟิก

ความมั่นคง

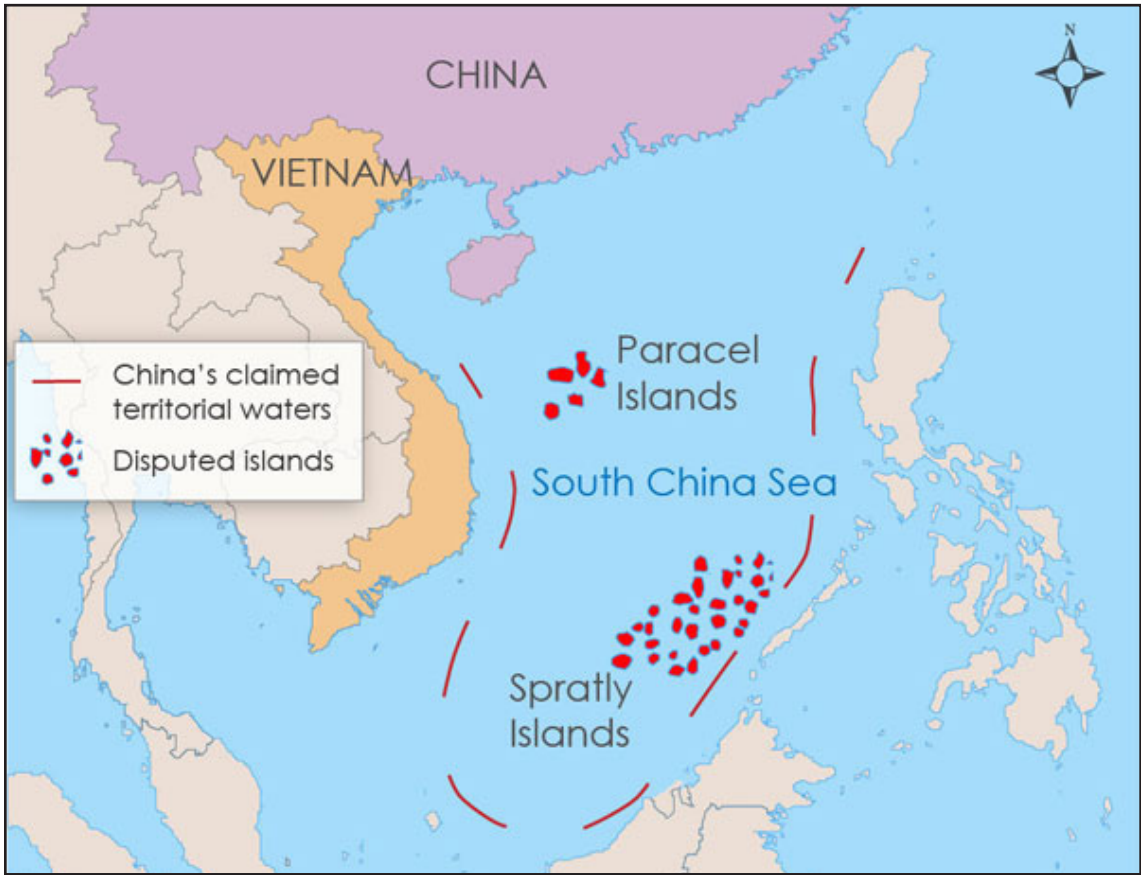
ตลอดช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีระดับความขัดแย้งต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ยกเว้นการก่อความไม่สงบที่มีมายาวนานและความขัดแย้งเรื่องเขตแดนในภูมิภาคที่มีประปราย ความรุนแรงที่ไม่รุนแรงจึงได้เป็นบรรทัดฐาน อย่างไรก็ตาม ไม่อาจตั้งสมมติฐานว่าเสถียรภาพและความสงบจะคงอยู่ต่อไปเพราะหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกก่อตั้งมาจากการต่อสู้อย่างรุนแรง พร้อมกับความเคลื่อนไหวทางทหารในภูมิภาคที่ได้รับอิทธิพลจากผู้มีอำนาจ การคอร์รัปชัน ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และมุมมองที่แตกต่างกันต่อตัวแสดงที่เป็นรัฐนอกภูมิภาค ตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับประโยชน์จากการแสดงกำลังและรับประกันความมั่นคงอย่างแข็งขันของสหรัฐฯ แต่มหาอำนาจที่สำคัญระดับโลกมีการแข่งขันสร้างอิทธิพลมากขึ้น ทำให้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงมีความซับซ้อนมากขึ้น ความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งจึงสูงขึ้น ควบคู่กับการเจริญเติบโตของอำนาจทางเศรษฐกิจ ได้ผลักดันให้ภูมิภาคนี้มีการใช้จ่ายงบประมาณในการป้องกันประเทศสูงขึ้นตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา แนวโน้มดังกล่าวยังคงมีอยู่ต่อเนื่อง เพราะเศรษฐกิจมีการปรับตัวและสภาวะแวดล้อมด้านภูมิรัฐศาสตร์มีความไม่แน่นอน

ความซับซ้อนด้านความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมีอยู่ อย่างเช่นกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ระหว่างประเทศบรูไน จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม จีนมองว่าข้อเรียกร้องของตนมีความสำคัญต่อลักษณะทางกายภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

กรณีพิพาทในทะเลจีนใต้

การจัดตั้งและการเสริมกำลังทหารในพื้นที่ขัดแย้งจะดำเนินต่อไปเพื่อควบคุมวิกฤตการณ์ให้ได้ อย่างไรก็ตาม จีนอาจใช้แนวทางด้านการทูตเพื่อเอาใจคู่ขัดแย้งรายอื่นด้วยการประณามซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของตนในเส้นทางน้ำที่มีข้อพิพาท การกระทำของจีนในทะเลจีนใต้กำลังดึงดูดความสนใจจากนานาชาติมากขึ้น และถูกมองว่าเป็นกรณีทดสอบการทำหน้าที่ของรัฐภายใต้ระเบียบโลกตามกฎเสรีนิยม แม้ว่าจะมีความเสี่ยงที่จะเกิดการใช้กำลังทหาร แต่ความเป็นไปได้ที่จะมีสงครามเต็มรูปแบบจะถูกจำกัด トラบเท้าที่เส้นทางคมนาคมทางทะเลยังคงเปิดอยู่

การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ๑๙๙๗ มีการประมาณการว่าเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะเพิ่มขึ้นราว ๕,๐๐๐ คน ในปี ๒๐๐๙ และ ๑๔,๐๐๐ คน ในปี ๒๐๑๕ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของปัญหาเป็นเรื่องยากที่จะประเมิน เนื่องจากช่องว่างระหว่างพรมแดนในหลายประเทศ และการไม่ได้บันทึกประวัติการเกิดและสัญชาติในบางพื้นที่ที่มีพรมแดนติดกัน

โจรสลัดในน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เนื่องจาก ๕๐% ของการขนส่งทั่วโลกต้องผ่านภูมิภาคนี้ ในขณะที่ในช่วงปี ๒๐๑๑ - ๒๐๑๕ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโจรสลัดทั่วโลกมีจำนวนลดลง ในน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับเพิ่มขึ้นซึ่งมากกว่าครึ่งเกิดรอบ ๆ อินโดนีเซีย ตั้งแต่ปี ๒๐๑๕ ประเทศในภูมิภาค

ได้ร่วมมือกันปราบปรามโจรสลัด จึงทำให้เกิดเสถียรภาพในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม โจรสลัดยังคงเป็นภัยคุกคามในภูมิภาคต่อไป โดยเฉพาะทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายมีข้อจำกัด กลุ่มก่อความไม่สงบในท้องถิ่น เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ และเครือข่ายของผู้ก่อการร้ายอาจแสวงประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เกี่ยวข้องกับโจรสลัด

ในขณะที่เศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัล ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น การเติบโตดังกล่าวอาจส่งผลให้ความปลอดภัยในโลกไซเบอร์มีความเสี่ยงมากขึ้น ความทันสมัยที่แตกต่างกันภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังก่อให้เกิดการแบ่งแยกทางด้านดิจิทัลซึ่งเปิดช่องทางให้อาชญากรรมทางไซเบอร์ข้ามชาติเข้ามาแสวงหาประโยชน์ได้ ความพยายามร่วมกันระหว่างประเทศอาเซียนจนถึงปัจจุบันได้มุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างขีดความสามารถภายในประเทศสมาชิกและยังไม่ได้กำหนดกรอบทางกฎหมายที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้กับอาชญากรรมทางไซเบอร์ข้ามชาติ การพัฒนาโลกความร่วมมือและการป้องปรามทางไซเบอร์แบบพหุภาคีที่น่าเชื่อถือ จะมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและภูมิศาสตร์การเมืองอย่างต่อเนื่องของอาเซียนในอีก ๓๐ ปีข้างหน้า

สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศ

สถานการณ์ด้านความมั่นคงของชาติมีความสลับซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยภายนอก อันได้แก่ การดำเนินยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจที่แข่งขันกันสร้างอิทธิพล ความขัดแย้งดั้งเดิมในภูมิภาคอาเซียน ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ต การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้เกิดการเชื่อมโยง เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งปัญหาภายในและภายนอกประเทศ คล้ายกับที่ซับซ้อนกันจนไม่อาจแบ่งแยกได้อย่างชัดเจน ปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหามาช้านานของประเทศได้วิวัฒน์เชื่อมโยงไปสู่ความแตกแยกทางความคิด เปิดช่องให้ตัวแสดงภายนอกประเทศทั้งที่เป็นรัฐและไม่ใช่รัฐ

เข้ามาเคลื่อนไหว สร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งการทำความเข้าใจสถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศอย่างแท้จริงเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ

การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์

ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์ของคนในชาติ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เปิดช่องทางให้มีการบิดเบือนข้อมูล สร้างความขัดแย้งและแตกแยกในสังคมอย่างรุนแรง ประชาชนบางส่วนยังขาดความตระหนักรู้ในความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งแนวโน้มสถานการณ์การละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงดำรงอยู่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ความเห็นต่างและความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติ

เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลและเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกแยกทางสังคม รวมถึงกลุ่มคนที่มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมืองที่อาศัยการบิดเบือนข้อมูล ช่องว่างระหว่างคนรวยคนจน การขาดโอกาสทางการศึกษาของประชาชน มาแสวงประโยชน์ สร้างการครอบงำทางการเมืองแก่ประชาชน จนทำให้สังคมขาดเสถียรภาพและความเป็นเอกภาพ

สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้

เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันในหลายมิติ สาเหตุหลักประการหนึ่งคือ การบิดเบือนโดยอาศัยอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาเลย์และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี

มาเป็นเงื่อนไขโดยคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ใช้ความรุนแรงทำให้เกิดความน่ากลัว ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน นอกจากนี้ปัญหายาเสพติด ภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงให้มีการสร้างสถานการณ์ความรุนแรง เพื่อสร้างความเสียหายต่อเจ้าหน้าที่รัฐ พื้นที่ทางเศรษฐกิจและความสงบสุขในชุมชนเมือง เพื่อไม่ให้เกิดการกระจายการพัฒนา รวมทั้งปัญหาโครงสร้างทางสังคม การขาดการรับรู้ข่าวสาร และ

ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ก่อให้เกิดช่องว่างทางความคิด ทศนคติ และความเชื่อมากขึ้น จนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม การแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้จึงได้น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา

ภัยคุกคามไซเบอร์

เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การใช้ในสมรรถุมีการรบในอนาคต ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายมีการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดแบบสุดโต่ง มีการแสวงหาสมาชิกใหม่ ๆ ใช้พื้นที่ไซเบอร์เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องและสร้างกระแสต่อต้านการบริหารงานรัฐบาล รวมถึงการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นตลอดจนโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคติดต่ออุบัติซ้ำ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ จนทำให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ถูกยกระดับเป็น “ภัยคุกคามทางธรรมชาติต่อความมั่นคง” (Natural Threats to Security) ที่หลายประเทศให้ความสำคัญและได้กำหนดให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องเร่งด่วน และถือเป็นวาระแห่งชาติที่จำเป็นต้องดำเนินการให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง

เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การค้าเสรี รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ คาดการณ์ว่าในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มตกค้างได้สำเร็จทำให้ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และอาศัยการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติภายใต้ความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชน

การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

ความเชื่อมโยงของภูมิภาคและการแพร่ขยายแนวคิดทางศาสนาที่รุนแรงและสุดโต่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติที่มีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรม ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เริ่มมีความสลับซับซ้อนและแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยลักลอบเข้ามาก่อเหตุด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เช่น แฝงเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว หรือผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น

ปัญหายาเสพติด

ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการค้ายาเสพติดทั้งการลักลอบนำเข้ายาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ประเทศไทยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ซึ่งการลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดจะอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการแพร่ระบาดของยาเสพติดดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวของกองก่ออาชญากรรม รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่มาจากนอกภูมิภาคเข้ามาสร้างอิทธิพลในประเทศเพื่อการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ทำให้ยากต่อการจับกุม เนื่องจากกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดอยู่ตลอดเวลา

ปัญหาโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย

โดยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๔ หรืออีก ๓ ปีข้างหน้า คือ จะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุถึงร้อยละ ๒๐ และสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลง โดยวัยเด็กมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ ๑๖ ขณะที่วัยแรงงานคิดเป็นร้อยละ ๖๔ ในปี ๒๕๗๙ จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ ๓๐ ขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลง

เหลือร้อยละ ๑๔ และร้อยละ ๕๖ ตามลำดับ ซึ่งการลดลงของวัยแรงงานอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ภาครัฐที่จะนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ตลอดจนภาระค่าใช้จ่ายในกลุ่มผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น

ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและการเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาพื้นที่ป่าไม้ที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ลดลง เนื่องจากการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย การจับสัตว์น้ำที่เกินศักยภาพ ปัญหาการทำลายระบบนิเวศทางธรรมชาติที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขยายตัว

ของธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นปัจจัยเร่งให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเสื่อมโทรมรุนแรงและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายใน

ประเทศไทยต้องอยู่ท่ามกลางการแข่งขันแสวงหาประโยชน์ระหว่างมหาอำนาจต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องใช้การดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบสมดุล นอกจากนี้ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีการใช้พันธสัญญา

ข้อตกลงระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการบีบบังคับหรือบังคับให้จำยอมต้องปฏิบัติตามมากขึ้น อาทิ กฎระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยการจัดตั้งระบบของประชาคมยุโรปเพื่อป้องกันยับยั้งและจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม เพื่อจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (Illegal, Unreported and

Unregulated Fishing: IUU Fishing) รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากข้อกังขาที่ประเทศไทยเพิกเฉยต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนมีผลกระทบต่อสถานะความมั่นคงของรัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

หัวข้อที่ผ่านมามีได้กล่าวถึงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลกในอนาคตหรือแนวโน้มด้านยุทธศาสตร์ของโลก สถานะแวดล้อมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงภายในประเทศซึ่งก็คือ ภัยคุกคาม โอกาส สิ่งท้าทายภายในและภายนอกประเทศที่ประเทศชาติต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ในหัวข้อนี้จะขอกกล่าวถึงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยสรุปเพื่อให้ท่านได้เข้าใจยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวมซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบรรลุยุทธศาสตร์ชาติในตอนท้าย

รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีเป้าหมาย

การพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ

พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข มีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ เน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติทุกรูปแบบ ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการร่วมกันกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก

๒. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนา ยกระดับศักยภาพของประเทศในหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต จุดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดรับกับเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ “ปรับปัจจุบัน” โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต ประการสุดท้าย “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน

๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตน

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

มีเป้าหมายคือการดึงเอาพลังเอาของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน ร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยในทุกมิติ โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน คือ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

มีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล

ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นกฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ชาติ

การก้าวเดินของประเทศชาติในแต่ละก้าวข้างหน้าตามยุทธศาสตร์ชาติ ต้องผจญกับแนวโน้มต่าง ๆ จากภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนผ่านอำนาจและการแพร่กระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศ การพัฒนาเทคโนโลยีที่กระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้เชื่อมโยงกับสถานะด้านความมั่นคงภายในประเทศอันเป็นแนวโน้มภายในที่ต้องพิจารณาในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งในหัวข้อนี้ จะได้นำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามลักษณะแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยนำผลการวิเคราะห์แนวโน้มภายในและภายนอกจากหัวข้อก่อนหน้ามาเป็นตัวพิจารณาเพื่อให้ประเทศชาติ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามความมุ่งมั่นของรัฐบาล

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบต่อมนุษยชาติ ผลกระทบดังกล่าวจะต้องได้รับการบรรเทาอย่างมีประสิทธิภาพ มิเช่นนั้นจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความไม่เสถียรภาพและความขัดแย้งที่ขยายออกไปในมิติด้านมนุษยธรรม เศรษฐกิจ และภูมิรัฐศาสตร์ ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงกระทบต่อความมั่นคง และเป็นภัยคุกคามที่มีความเสี่ยงสูงที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นยุทธศาสตร์ชาติจึงควรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติของชาติทั้งในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวางแผนป้องกันระยะยาว โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ

ต้องมีความพร้อมสำหรับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยที่รุนแรงและมีความถี่มากขึ้นในอนาคต รวมถึงการเข้าสู่พื้นที่ที่เกิดเหตุมักจะเป็นพื้นที่ที่มีความยากลำบากต่อการปฏิบัติการจึงต้องมีการเตรียมเครื่องมือและแผนการปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันรัฐบาลควรต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการสนับสนุนการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติให้กับมิตรประเทศเมื่อได้รับการร้องขอ อันจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจและแสดงถึงศักยภาพของประเทศในเวทีโลก

แนวโน้มในอนาคตข้างหน้าอาจจะเกิดปัญหาความขาดแคลนน้ำ สำหรับปัญหาการจัดการน้ำจะต้องมีการบูรณาการร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ประชาชน และเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญคือการทำให้ประชาชนตระหนักรู้คุณค่าของทรัพยากรน้ำ รวมถึงการลงทุนวิจัยและใช้เทคโนโลยีแบบบูรณาการเพื่อช่วยให้การจัดการน้ำมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ความต้องการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นความต้องการต่อเนื่อง ทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและความต้องการพลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงควรพัฒนาระบบรีไซเคิลและการทดแทนในกระบวนการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมจะช่วยลดความต้องการทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการลงทุนด้านพลังงานทดแทนและเทคโนโลยีพลังงานคาร์บอนต่ำอื่น ๆ จะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นด้านพลังงานของประเทศ

การพัฒนามนุษย์

แนวโน้มการย้ายถิ่นฐานจากชนบทไปสู่เมืองจะมีมากขึ้น ทำให้ชุมชนเมืองขยายอย่างรวดเร็วในบางพื้นที่อัตราการเจริญเติบโตของเมืองแข่งขันขีดความสามารถของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขั้นพื้นฐาน เช่น โครงการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก อาจทำให้มีการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาในพื้นที่จนนำไปสู่การดูแลไม่ทั่วถึงและเกิดความวุ่นวายทางสังคม ดังนั้นรัฐบาลจึงควรมีการวางแผน ควบคุมการเติบโตของชุมชนเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่การวางผังเมือง การจัดแบ่งพื้นที่ให้สมดุลระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่อยู่อาศัย ยังต้องพิจารณาถึงการวางระบบการดูแลสุขภาพความปลอดภัยที่มีเพียงพอ ความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของเมืองใหญ่จะต้องใช้หน่วยงานที่มีอุปกรณ์พิเศษ แนวความคิดในการปฏิบัติเฉพาะและสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐอื่น ๆ

ในอนาคตข้างหน้าประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง เนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการบริการสุขภาพและสวัสดิการมากขึ้น ซึ่งการเตรียมรับมือปัญหาดังกล่าว รัฐบาลสามารถใช้แนวทางประชารัฐโดยรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งมาจากระบบการออมของประชาชน โดยรัฐบาลสามารถปลูกฝังให้ประชาชนในวัยทำงานมีการวางแผนการออมสำหรับใช้จ่ายช่วงวัยสูงอายุ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีการวางแผนพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาอาชีพและการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงวัยที่มีความสามารถยังคงทำงานต่อไปได้ เพื่อชดเชยประชากรในวัยทำงานที่ลดลง และสุดท้ายอาจมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบการจ้างงานและสวัสดิการของผู้สูงอายุและแรงงานทั้งหลายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ประชากรของประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างไม่จำกัด ซึ่งเทคโนโลยีด้านการสื่อสารเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก อาจต้องยอมรับความจริงว่าการปิดกั้นนั้นไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้นหนทางที่ดีที่สุดคือการทำให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันในการรับรู้

ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ หรือมีเดียต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการวางรากฐานตั้งแต่การศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่พัฒนาความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบจาก “Echo Chamber” การป้องกันการโจมตีทางความคิด และการแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อชาติ ที่กล่าวมาเป็นการดำเนินการในเชิงรับ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลควรใช้มาตรการเชิงรุกได้แก่การใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับ Soft Power เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางมุ่งไปสู่เป้าหมายของการรวมพลังสร้างชาติให้มั่นคง การแย่งยึดความคิดริเริ่มในสภาพแวดล้อมของข้อมูลข่าวสารที่ใหม่หยุดนิ่ง โดยจัดวางโครงสร้างกลไกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงกำหนดนโยบายของประเทศให้ชัดเจน และรัฐบาลควรพิจารณากำหนดการรักษาความมั่นคงของมนุษย์ (“ประชาชน”) เป็นศูนย์กลางแนวความคิดของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคง

เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และข้อมูลข่าวสาร

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกและศูนย์กลางอำนาจทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปทางทิศตะวันออก ทำให้ดูเหมือนว่าเศรษฐกิจของประเทศจะมีโอกาสเจริญเติบโตตามทิศทางดังกล่าว แต่ภาวะหนี้สินของบางประเทศได้เป็นสิ่งบ่งชี้ว่าปัญหาวิกฤติทางการเงินจะยังคงมีความเสี่ยงสูงในอนาคต รัฐบาลจะต้องกำหนดมาตรการทางเศรษฐกิจอย่างรอบคอบ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริมาเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศจึงมีความเหมาะสมที่สุด เพราะประเทศไทยไม่สามารถทนอยู่ในสถานะเดิมได้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริจะเป็นทางสายกลางที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผล ไม่ติดอยู่ในกับดักแห่งความโลภจนเป็นเหตุให้ประเทศชาติต้องอยู่ในภาวะลำบาก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับบริบทในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ การพิจารณาผลกระทบอย่างรอบด้านที่มีแนวโน้มภายนอกและภายในเป็นแรงผลักดันจะทำให้เกิดระบบภูมิคุ้มกันที่ทำให้ประเทศก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง

ในอนาคตการใช้ปัญญาประดิษฐ์และระบบอัตโนมัติที่มากขึ้น นอกจากจะเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแล้ว ยังสร้างผลกระทบต่อระบบพื้นฐานทางสังคม การสูญเสียวิถีชีวิตในการทำมาหากินของคนจำนวนมาก ความคับข้องใจของผู้ที่ด้อยโอกาส ความไม่เท่าเทียมกัน ทำให้รัฐบาลต้องพัฒนาระบบการกระจายรายได้และการศึกษา เพื่อจัดการกับความตึงเครียดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) ที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน และในทำนองเดียวกันการเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้การใช้พื้นที่ข้อมูลข่าวสาร (Information Space) เติบโตอย่างไม่มีข้อจำกัด รัฐบาลต้องใช้แนวทางของสังคม (Society Approach) จัดการกับความเสี่ยงและแสวงหาโอกาสจากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยรัฐบาลอาจต้องยอมรับระดับความเป็นหุ้นส่วนและการกระจายอำนาจที่เพิ่มขึ้นกับตัวแสดงต่าง ๆ ขณะเดียวกันอาจจำเป็นต้องพัฒนาพื้นที่เสมือน (Virtual Space) ในการควบคุมระดับชาติทำหน้าที่คล้ายกับเขตแดนทางกายภาพลดการไหลของข้อมูลข่าวสารซึ่งมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อเศรษฐกิจบ้าง สิ่งท้าทายที่สำคัญสำหรับรัฐบาลคือการจัดลำดับความสำคัญในสิ่งที่ต้องการได้มา เช่น การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี สุขภาพ สวัสดิการ และการป้องกันประเทศ อย่างไรก็ตาม ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การลงทุนในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นในการค้นหาและสร้างโอกาสที่จะได้เปรียบคู่แข่งหรือชดเชยความไม่สมดุลกับฝ่ายตรงข้าม

การปกครองและกฎหมาย

การเกิดขึ้นของมหาอำนาจใหม่ได้ทำให้ระบบการเมืองโลกมีการกระจายอำนาจและมีการแข่งขันกันมากขึ้น ระเบียบโลกในปัจจุบันกำลังได้รับแรงกดดันมากขึ้นเรื่อย ๆ จนดูเหมือนว่าการไม่ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติและการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจระดับโลกนั้นจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างการกำกับดูแลภายในระบบการเมืองระหว่างประเทศที่มีอยู่ ดังนั้น การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลด้วยยุทธศาสตร์การรักษาความสมดุลกับมหาอำนาจต่าง ๆ จะยังคงเป็นแนวทางที่ดีที่สุดของประเทศ รวมถึงการดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อตอบสนองต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐซึ่งมีแนวโน้มจะมีบทบาทมากขึ้น เพราะเป็นเครื่องมือที่มหาอำนาจใช้สร้างอิทธิพลได้อย่างอิสระ ในขณะที่ภายในประเทศได้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น แต่การกระจายอำนาจไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณากรอบการกระจายอำนาจ เพราะปัญหาบางอย่างมีอาจแก้ไขด้วยท้องถิ่นตามลำพัง เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาชญากรรมทางไซเบอร์ และการก่อการร้าย นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ควบคุม กำหนดนโยบายการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การบริการด้านสาธารณสุข ซึ่งกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่เพราะการปล่อยให้การบริการที่สำคัญตกอยู่ในมือของเอกชน จะส่งผลให้เกิดการสั่นคลอนต่ออำนาจการบริหารของรัฐบาลและเป็นช่องทางหาผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง พ่อค้า นักธุรกิจ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในระดับพื้นฐานระหว่างผู้คนและรัฐได้ เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพ วิถีชีวิต ตลาดแรงงานและรูปแบบการเก็บภาษี การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง รัฐบาลต้องรักษาสมดุลในการลงทุนระหว่างการเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาขีดความสามารถใหม่ ๆ จึงจะสามารถส่งมอบคุณประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจำเป็นต้องมีตัวเลือกทางยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนเกินกว่าวาระการเลือกตั้ง การสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ เทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ แนวทางประชาธิปไตยที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมในอนาคต ภาครัฐและภาคประชาชนต้องจับมือเดินไปด้วยกัน ดังนั้น ประชากรรัฐ ๔.๐ และประชาธิปไตยจึงต้องมีการวางแผน พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และเทคโนโลยีที่กำลังเปลี่ยนถ่ายเข้ามาอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญคือการรักษาคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยไม่ใช่ความเป็นประชานิยม รัฐบาลจะต้องกำหนดตัวชี้วัดและประมวลผลเพื่อเป็นสัญญาณในการเตือนรัฐบาลว่ากำลังออกห่างประชาธิปไตยและเข้าสู่ประชานิยมหรือไม่ ซึ่งอันตรายของการเข้าสู่แนวทางประชานิยมคือหายนะของประเทศในที่สุด

ความขัดแย้งและความมั่นคง

ความซับซ้อนด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในภูมิภาค ได้แก่ ข้อพิพาทเรื่องเขตแดนทางบกและทางทะเลที่มียาวนานกับปัจจัยจากนอกภูมิภาค ได้แก่ การแข่งขันสร้างอิทธิพลของมหาอำนาจด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการลดผลกระทบดังกล่าวจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้อิทธิพลของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างไม่จำกัดในไซเบอร์สเปซและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีโลกเสมือนก้าวสู่โลกความเป็นจริงและปัญญาประดิษฐ์ ทำให้ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐขยายขอบเขตการโจมตีได้อย่างกว้างเกินกว่า

ที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถจัดกับปัญหาได้ตามลำพัง ดังนั้น การพัฒนาโลกความร่วมมือ การป้องปรามทางไซเบอร์และเทคโนโลยีก้าวหน้าแบบพหุภาคีที่น่าเชื่อถือ ประกอบด้วยข้อผูกมัดทางกฎหมายและกฎกติกาที่เท่าเทียมกัน จะมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงอย่างต่อเนื่องของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรต้องมีการเตรียมการศึกษาและกำหนดรูปแบบความร่วมมือดังกล่าวไว้ล่วงหน้า

สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การล่องละเมิดสถาบันหลัก ความเห็นต่างและความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ และปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ จะมีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะตัวแสดงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเทคโนโลยีก้าวหน้าต่าง ๆ มาแสวงหาโอกาสในการสร้างความขัดแย้ง ดังนั้นภายใต้โลกที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างซับซ้อน ความเข้าใจในสาเหตุของวิกฤตการณ์และความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญ รัฐบาลจำเป็นต้องใช้แนวความคิดในการรวมศักยภาพของทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน (Whole of Government Approach) เพื่อรับมือกับตัวแสดงที่ไม่ใช้รัฐซึ่งมีแนวโน้มในการใช้สงครามพันทาง (Hybrid Warfare : สงครามพันทางเป็นสงครามที่มีการผสมกันระหว่างลักษณะต่าง ๆ ของการดำเนินสงคราม ที่ใช้ทั้งขีดความสามารถของสงครามตามแบบ ยุทธวิธีนอกแบบ และการก่อการร้าย ที่ใช้ความรุนแรง การบีบบังคับขู่เข็ญ และการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น) นอกเหนือจากการใช้กำลังทหาร การโจมตีทางเศรษฐกิจ และการเปิดพื้นที่ความขัดแย้งใหม่ซึ่งรวมถึงไซเบอร์สเปซ สำหรับการทำให้สงครามระหว่างรัฐถึงแม้ว่าแนวโน้มจะลดลง แต่หากมีการนำแนวความคิดเรื่องการป้องปรามมาใช้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จำเป็นต้องปรับแนวทางการป้องปรามให้เข้ากับอาวุธที่สร้างผลกระทบในวงกว้าง (Weapons of Mass Effect) และขีดความสามารถในการป้องกันที่ถูกพัฒนาขึ้นมา รัฐบาลต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการเลือกวิธีการสร้างผลกระทบในวงกว้างและความได้เปรียบไม่ว่าจะเลือกใช้ขีดความสามารถขั้นสูงที่มีค่าใช้จ่ายสูงแต่ใช้ปริมาณไม่มากหรือใช้ขีดความสามารถที่มีค่าใช้จ่ายถูกกว่าแต่ใช้ปริมาณมากกว่า รวมทั้งต้องตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าการลงทุนด้านกลาโหมกับระดับความคาดหวังสอดคล้องกัน ซึ่งจำเป็นต้องสื่อสารกับประชาชนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนต่อความคุ้มค่าที่กลาโหมมอบให้ในฐานกรรมธรรม์ประกันภัยของประเทศ

สรุป

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่โหมดแห่งการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ได้มีการกำหนดเป้าหมาย เส้นทาง ตัวชี้วัด เพื่อการเปลี่ยนแปลงไว้ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งก็คือยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ภายใต้การเดินทางของประเทศให้ไปถึงเป้าหมาย โดยใช้เส้นทางดังกล่าว ประเทศชาติต้องเผชิญกับแนวโน้มต่าง ๆ ในอนาคตที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ การเปลี่ยนผ่านและการแพร่กระจายของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง พลังแห่งการประมวลผลและโลกของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างประชากรโลก และเมื่อแนวโน้มดังกล่าวมาประสานเข้ากับสภาวะความมั่นคงภายในประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานตามยุทธศาสตร์ชาติอย่างแน่นอน ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และการใช้

ประชารัฐดิจิทัลเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาประเทศ แต่ภาครัฐต้องประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย การสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งต้องใช้ในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์และพลังอำนาจอ่อนร่วมกับแนวทางของสังคมจัดการกับความเสี่ยงและแสวงหาโอกาสจากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมถึงในอนาคตข้างหน้า ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐที่หลากหลายจะมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะใช้สงครามพันทาง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดในการรวมศักยภาพของทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน และกำหนดให้การรักษาความมั่นคงของมนุษย์ (ประชาชน) เป็นศูนย์กลางหลักของแนวคิดของหน่วยงานด้านความมั่นคงเพื่อจัดการแนวโน้มดังกล่าว และประเด็นที่สำคัญคือ การคาดคะเนและวางแผนรองรับ **Disruptive Change** และ **Strategic Shocks** ไว้ล่วงหน้า จะช่วยทำให้อนาคตของประเทศ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ได้อย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

Future Operating Environment 2035, 15 Nov 16

HM Government, National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015.

The United Kingdom's Ministry of Defence (MOD), Global Strategic Trends The Future Starts Today, 6th ed.

Strategic Foresight Analysis 2017 Report

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

หัชยา ไทยานนท์, การทบทวนยุทธศาสตร์ประเทศไทยปี ๒๕๕๗ –๒๕๕๘ : การสำรวจสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป, วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ มกราคม – เมษายน ๒๕๕๘

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา), ตุลาคม ๒๕๖๑

สำนักงานจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง, ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง, ๓ เมษายน ๒๕๖๑

“สังคมสูงวัย ปัญหาที่ถูกมองข้าม ในแผนปฏิรูปประเทศ”, ๑๓ เมษายน ๒๕๖๑, <https://mgronline.com/daily/detail/9610000036259>

